

51361203: สาขาวิชาวิทยาการทางเภสัชศาสตร์

คำสำคัญ : ตำรับยาสมุนไพรหลังคลอด/ระดับยอดมดลูก/วันที่น้ำคาวปลาหมด/สุขภาพของมารดาหลังคลอด/
มารดาหลังคลอด/ลำดับการตั้งครรภ์/วันที่ 1 หลังคลอด

ขนิษฐา มีประดิษฐ์ : ผลของตำรับยาสมุนไพรหลังคลอด ของโรงพยาบาลกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ภก.รศ.สินธุ์ โหมยา. 130 หน้า.

การศึกษาผลของตำรับยาสมุนไพรหลังคลอดที่ใช้ในโรงพยาบาลกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อมารดาหลังคลอด โดยเปรียบเทียบกับโรงพยาบาลพานทอง จังหวัดชลบุรี ที่ไม่ได้มีการใช้ยาสมุนไพรหลังคลอด ประชากรที่ศึกษาเป็นมารดาหลังคลอดอายุระหว่าง 18 ถึง 35 ปี คลอดแบบปกติระยะ 1-7 วัน ที่มารับบริการในโรงพยาบาลทั้งสองแห่งระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2554 กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอด ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลกาบเชิง จำนวน 39 ราย และกลุ่มควบคุมเป็นมารดาหลังคลอด ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลพานทอง จำนวน 78 ราย รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ทำการเก็บข้อมูลในวันที่ 1, 2, 3, 5 และ 7 หลังคลอด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการวัดระดับยอดมดลูก 2) แบบประเมินลักษณะน้ำคาวปลา 3) แบบสอบถามสุขภาพหลังคลอด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบการลดระดับของยอดมดลูก วันที่น้ำคาวปลาหมดโดยสังเกตจากสีและกลิ่นของน้ำคาวปลาในวันที่น้ำคาวปลาเปลี่ยนเป็นสีเหลืองปนขาวและหมดกลิ่น และประเมินสุขภาพทั่วไปของมารดาหลังคลอด ผลการศึกษาพบว่า การหดตัวของมดลูก โดยการวัดระดับยอดมดลูกในกลุ่มที่ได้รับยามีการลดลงมากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่ยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเริ่มเห็นความแตกต่างตั้งแต่วันที่ 2 หลังคลอด และลดลงมากที่สุดในวันที่ 7 หลังคลอด โดยมีค่าลดลงเฉลี่ย วันที่ 2, 3, 5 และ 7 คิดเป็น ร้อยละ 13.96, 21.97, 30.72 และ 49.00 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มไม่ใช่ยามีค่าลดลงร้อยละ 9.23, 16.00, 23.53 และ 33.43 ตามลำดับ ด้านวันที่น้ำคาวปลาหมดพบว่า กลุ่มที่ใช้ยาจะมีการหมดของน้ำคาวปลาเร็วกว่ากลุ่มไม่ใช่ยา โดยในวันที่ 6 หลังคลอดมีจำนวนร้อยละของกลุ่มผู้ใช้ยา 46.15 น้ำคาวปลากลายเป็นสีเหลืองปนขาวและหมดกลิ่น แต่กลุ่มไม่ใช่ยามีเพียงร้อยละ 28.21 ส่วนในด้านสุขภาพโดยรวม ประเมินผลจากแบบสอบถามในวันที่ 7 หลังคลอด พบว่าการปวดกระดูกบริเวณ สะโพก ข้อต่อ กระดูกสันหลัง การปวด หรือบวม บริเวณแผลฝีเย็บ ปริมาณน้ำนมและอาการคัดเต้านม และการถ่ายอุจจาระกลุ่มผู้ใช้ยาคิดว่า กลุ่มไม่ใช่ยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลวิจัยนี้ยืนยันได้ว่าตำรับยาสมุนไพรหลังคลอดของโรงพยาบาลกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ มีผลต่อการหดตัวของมดลูก การขับน้ำคาวปลา และสุขภาพโดยรวมของมารดา ซึ่งน่าจะมีประโยชน์ต่อมารดาหลังคลอดและหากมีการศึกษาเรื่องความปลอดภัยในการใช้ก็น่าจะมีการส่งเสริมนำมาให้ใช้ในการดูแลมารดาหลังคลอดต่อไป

สาขาวิชาวิทยาการทางเภสัชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

51361203: MAJOR: PHARMACEUTICAL SCIENCES

KEY WORDS: POSTPARTUM HERBAL/ UTERINE HEIGHT/ THE DATE OF LOCHIA ALBA/ HEALTH OF
POSTPARTUM WOMEN/ POSTPARTUM WOMEN/ PREGNANCY ORDER/THE FIRST
DAY OF POSTPARTUM

KHANITTA MEEPRADIT: EFFECT OF POSTPARTUM HERBAL OF KABCHOENG HOSPITAL, SURIN
PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SINTHOP CHOMYA, 130 pp.

This research studied the effect of postpartum herbal formula used to women after child birth at Kabchoeng Hospital by comparing with a control group at Panthong Hospital. The data were collected from May to July 2011 from 39 women at Kabchoeng Hospital and 78 women at Pantong Hospital aged between 18-35 years. The decreasing of the uterus-apex level and the changing of color and odor of amniotic fluid was measured on day 1, 2, 3, 5 and 7 after child birth. The results showed that the uterus contraction measured by uterus-apex level of the sample group had higher value than that of the control group significantly at p-value 0.05. The difference in value was observed on day 2 and the highest decreases were found on day 7 and the average decreasing value was found on days 2, 3, 5 and 7 at 13.96%, 21.97%, 30.72% and 49.00% respectively, compared with the control group at 9.23 %, 16.00%, 23.53% and 33.43 % respectively. On the amniotic fluid changing days, the findings showed that in the group that used herbs, there was a change in color and odor of amniotic fluid faster than that of the control group and on day 6 after child birth, in 46.15% of women in the study group, the color of the amniotic fluid had been changed to white and there was absence of odor compared with that of the control group with only 28.21%. For the overall results of health assessment, on the 7th day the group that used herb got more health scores than the control group significantly at p-value 0.05 especially for symptoms as hipbone and joint pain, lactation , breast engorgement and defecation. Those results confirm that the postpartum herbal formulas of Kabchoeng Hospital, Surin province are effect for uterus contraction, amniotic fluid and health after giving birth and they should be more educated about the toxicity and safety in future researches.

Program of Pharmaceutical Sciences Graduate School, Silpakorn University Academic year 2011

Student's signature

Thesis Advisors' signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของตำรับยาสมุนไพรหลังคลอด ของโรงพยาบาลกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ นี้ได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และสำเร็จลงตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากเภสัชกร รองศาสตราจารย์ ลินทพ โคมยา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำต่างๆ รวมถึงการตรวจแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเภสัชกร รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย โสธนะพันธุ์ เภสัชกรหญิง รองศาสตราจารย์ รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล เภสัชกรหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี ญาณไพศาล และเภสัชกรหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พกามาศ ไมตรีมิตร ที่ให้ความกรุณาเป็นประธาน และคณะกรรมการสอบในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ให้ความรู้ และให้คำปรึกษาอย่างดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพานทอง จังหวัดชลบุรี ตลอดจนหัวหน้าตึกหลังคลอด พยาบาลและเจ้าหน้าที่ทุกๆ ท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการใช้สถานที่ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในทุกด้าน

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาการทางเภสัชศาสตร์ (วท.ม.) และเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในทุกเรื่อง

และสุดท้ายขอขอบคุณครอบครัว พ่อ แม่ และพี่ๆ ที่คอยให้คำปรึกษา และแนะนำในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา